

Нацрт статут на Регионалната комисија за утврдување на фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права на територијата на некогашна СФРЈ

Содржина

Пreamбула

I ДЕЛ – ЗНАЧЕЊЕ НА ПОИМИТЕ ВО ОВОЈ НАЦРТ СТАТУТ

II ДЕЛ – ОПШТИ ОДРЕДБИ

- Член 1 – Дефиниција
- Член 2 – Ознаки
- Член 3 – Седиште и извршен секретаријат
- Член 4 – Правен статут
- Член 5 – Период на делување
- Член 6 – Застапување и претставување
- Член 7 – Употреба на јазици
- Член 8 – Право на учество во работата на Комисијата
- Член 9 – Принципи на работење на Комисијата

III ДЕЛ – ОБВРСКА ЗА СОРАБОТКА СО КОМИСИЈАТА

- Член 10 – Обврска на државата за соработка со Комисијата

IV ДЕЛ – ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА КОМИСИЈАТА

- Член 11 – Цели на Комисијата
- Член 12 – Задачи на Комисијата

V ДЕЛ - НАДЛЕЖНОСТ НА КОМИСИЈАТА

- Член 13 - Временска и територијална надлежност на Комисијата
- Член 14 - Дела во надлежност на Комисијата

VI ДЕЛ – ОВЛАСТУВАЊА НА КОМИСИЈАТА

- Член 15 – Земање изјава
- Член 16 – Собирање документации и други извори
- Член 17 - Теренски истражувања и посети
- Член 18 - Јавни сослушување на жртви и на други лица
- Член 19 – Одржување на тематски сесии
- Член 20 – Правилници на Комисијата

VII ДЕЛ – ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ И ЧЛЕНКИ НА КОМИСИЈАТА

- Член 21 – Состав на Комисијата
- Член 22 – Критериуми за избор на членови и членки на Комисијата
- Член 23 - Истоветност на постапката за избор на членови и членки на Комисијата
- Член 24 – Кандидирање на членови и членки за Комисијата
- Член 25 – Состав и избор на избирачките одбори
- Член 26 - Избор на кандидати/кандидатки за членство во Комисијата
- Член 27 - Избор на членови и членки на Комисијата од страна на претседателите/претседателството на државите потписнички
- Член 28 - Конститутивна седница
- Член 29 – Избор на претседавачот/претседавачката
- Член 30 – Кворум и одлучување
- Член 31 – Престанување на мандатот на членот/членката на Комисијата
- Член 32 – Привремено оддалечување од должноста на членот/членката на Комисијата

VIII ДЕЛ – ПРАВА И ОБВРСКИ НА ЧЛЕНОВИТЕ/ЧЛЕНКИТЕ И ПЕРСОНАЛОТ НА КОМИСИЈАТА

Член 33 – Совесност, независност и непристрасност

Член 34 – Привилегии и имунитет на членовите и членките на Комисијата

Член 35 – Заштита на изворите и доверливите податоци

Член 36 - Статус на членовите и членките на Комисијата и на вработените во Комисијата

IX ДЕЛ – СТРУКТУРА НА КОМИСИЈАТА

Член 37 – Извршен секретаријат и тематски оддели на Комисијата

Член 38 – Оддели на Комисијата во државите потписнички

Член 39 – Архив на Комисијата

X ДЕЛ – ФИНАНСИРАЊЕ НА КОМИСИЈАТА

Член 40 – Финансирање на Комисијата

Член 41 – Финансиско известување

XI ДЕЛ – ЗАВРШЕН ИЗВЕШТАЈ НА КОМИСИЈАТА

Член 42 – Изработка и објавување на завршниот извештај

Член 43 – Содржина на завршниот извештај

Член 44 - Наоди за сторителите

Член 45 – Обврска на парламентот и владата да го разгледаат завршниот извештај

XII ДЕЛ – РАЗНО

Член 46 – Кривични дела и санкции

Член 47 – Улогата на Комисијата во кривичното процесирање

XIII ДЕЛ- ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 48 – Престанок на работата на Комисијата

Преамбула

Државите потписнички,

Свесни дека сложените и често трауматични случувања од минатото на народите на просторот на некогашна Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ), а особено оние од последната деценија на дваесеттиот век и на самиот почеток на дваесет и првиот, се предмет на зачестени манипулации;

Свесни дека меѓусебно спротивставените историски записи за Втората светска војна се користени да го оправдаат новиот циклус на насилства, и дека е неопходно да се спречи случувањата од деведесеттите години да послужат за таква цел;

Потсетувајќи дека војните на територијата на некогашна СФРЈ кои што се водеа во периодот од 1991 до 2001 година ги одликуваше распространето вршење на свирепи злосторства и тешко кршење на основните човечки права;

Согледувајќи дека судењата пред Меѓународниот кривичен суд за поранешна Југославија и домашните судови, иако доста придонесуваат за казнување на сторителите на злосторства, не ја задоволуваат во полна мера потребата на жртвите за правда, ниту сами по себе можат да создадат доволно добри услови за постигнување на траен мир во регионот;

Препознавање дека регионалната иницијатива, која го нагласува отворениот дијалог, истражувањето и анализа на фактите е најдобар пат до сеопфатен историски запис за злосторствата кои се направени во наведениот период, како и за улогата на национални елити, институции и поединци во трауматичните случувања;

Изразување сочувство кон недоволните жртви од сите народи на територијата од некогашна СФРЈ, и спротивставување на злоупотребата на жртвите за политички цели и конкурирања во виктимизацијата;

Одлучни во најголема можна мера да помогнат да се утврди судбината на големиот број поединци кои сè уште се водат како исчезнати;

Одлучни заеднички да придонесуваат за прифаќање на фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права кон сите жртви и враќање на довербата помеѓу поединците, народите и државите во регионот;

Со цел да се зајакне демократијата, владеењето на правото и културата на почитување на човековите права,

Прогласуваат:

Основање на Регионална комисија за утврдување на фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права, направени на територијата на некогашна СФРЈ во периодот од 1991 до 2001 година.

I ДЕЛ – ЗНАЧЕЊЕ НА ПОИМИТЕ ВО ОВОЈ НАЦРТ СТАТУТ

Значење на термините во Статутот

- **„Член/членка на Комисијата“** е лице избрано од страна на претседателите на државите настанати на територијата на некогашна СФР Југославија, според постапката опишана во Делот VII од Статутот.
- **„Комисија“** е Регионална комисија за утврдување на фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права на територијата на некогашна Социјалистичка Федеративна Република Југославија (кратенка: РЕКОМ)
- **„Лице со политичка функција“** подразбира носител на јавно избрана или политики именувана функција, не вклучувајќи ги носителите на правосудна функција.
- **„Министер за човекови и малцински права“** е министер/министерка за човекови и малцински права во државите во кои таа позиција постои, а во другите држави се однесува на министер/министерка за правда, односно министер/министерка за заедници и враќање.
- **„Војна или друг вид на вооружен конфликт“** подразбира употреба на вооружени сили измеѓу државите или продолжено вооружено насилство меѓу власта во една држава и организирани вооружени групи, односно меѓу организирани вооружени групи, внатре во една држава;
- **„Воено злосторство“** под овој термин се подразбира значењето на терминот „воено злосторство“ според меѓународното кривично право (убиство, поробување, незаконско затворање, мачење, депортирање и присилно иселување на населението, како и останатите дела наведени во член 14 од Нацрт статутот), геноцид, злосторства против човештвото;
- **„Собраниско тело надлежно за човекови и малцински права“** подразбира, зависно од името во различни држави на територијата на некогашна СФР Југославија, собраниска комисија надлежна за човекови права и за односи меѓу заедниците;
- **„Социјалистичка федеративна Република Југославија“ (СФРЈ)** е држава која ја сочинуваа шест социјалистички републики, Босна и Херцеговина, Црна Гора, Хрватска, Македонија, Словенија, Србија, и две независни покраини, Косово и Војводина; официјално постоеше од 29.11.1943 до 27.4.1992 година, менувајќи го своето име неколку пати, а *de facto* се распадна во 1991 година со вооружените конфликти во Словенија и Хрватска, кои следеа поради тоа што на 25 јуни 1991 година овие републики се прогласија за независни;

- **„Тешки кршења на човековите права“** вклучуваат: убиства, поробување, незаконско затворање, мачење, насилно исчезнување; депортирање, насилно иселување на населението, и останати кршења на правата за кои што Комисијата ќе процени дека според карактеристиките и последиците припаѓаат во категорија „тешки“;
- **„Сторител“** е лице кое што извршило воено злосторство, злосторство извршено против човештвото, геноцид или некое друго дело кое што претставува друг вид тешко кршење на човековите права; терминот се однесува на извршителите, коизвршителите и соучесниците.
- **„Жртви“** се оние лица кои што индивидуално или колективно претрпеле штета, вклучувајќи ментална или физичка повреда, емоционално страдање, економска загуба или значително ограничување на нивните основни права преку постапки или неделување кои што се сметаат за тешка повреда според меѓународно правно признатите човекови права односно се сметаат за тешка повреда на меѓународното хуманитарно право. Кога е тоа соодветно и во согласност со домашното право, под терминот жртва се подразбираат и најблиските роднини или лица кои што ги издржувала директната жртва. *(Основни принципи и насоки за правото на правен лек и репарации за жртвите на тешки кршења на меѓународните човекови права, како и сериозни повреди на меѓународното хуманитарно право, усвоени со Резолуцијата на Генералното собрание на Обединетите нации (ОН) бр. 60/147 од 16-ти декември 2005 год., став. 8).*¹

¹ Оваа дефиниција во голема мера се однесува на дефиницијата за жртва на *ОН Декларацијата за основни принципи за правда за жртвите на злосторството и злоупотреба на власта*, која Генералното собрание на ООН ја има усвоено со Резолуцијата 40/34, 29. ноември 1985. година. Разликата се состои само во тоа што *Основните принципи* од 2005 година користат термин „постапки или неделувања кои претставуваат тешка повреда на човековите права според меѓународното право или тешка повреда на меѓународното хуманитарно право“, додека *Декларацијата* од 1985 година зборува за „постапки и неделување кои се во спротивност со кривичните закони кои се на сила во државите –членки“.

II ДЕЛ – ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Дефиниција

1. Регионалната комисија за утврдување на фактите за воените злосторства и другите тешки кршења на човековите права на подрачјето на некогашна Социјалистичка Федеративна Република Југославија (СФРЈ) е меѓународна организација основана со овој правен акт.
2. Скратениот назив е РЕКОМ.

Коментар

РЕКОМ е помошно, поддржувачко тело за правосудниот систем, за потребите на квалитетно донесување одлуки. Тоа мора да биде во член 1. (Салих Расовач, Коридор, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 2

Ознаки

Комисијата одлучува за нејзиниот визуелен идентитет кој вклучува знак, лого и печат.

Член 3

Седиште и Извршен секретаријат

1. Седиштето на Комисијата е во Сараево.
2. Поддршка за работата на членовите и членките на Комисијата ја обезбедува Извршниот секретаријат, во седиштето на Комисијата.

Член 4

Правен статут

1. Комисијата има правен субјективитет.

2. Комисијата го усвојува деловникот и правилниците со кои се уредува организацијата и спроведувањето на својата работа, во согласност со овој Статут.
3. Комисијата ќе склучи договор со надлежните власти на Босна и Херцеговина за аранжманите на земјата домаќин.

Член 5

Период на делување

1. Периодот на делување на Комисијата е три години.
2. Периодот на делување на Комисијата не го опфаќа периодот на припрема, кој започнува од конститутивната седница и трае најдолго до шест месеци.
3. Комисијата може да го продолжи периодот на делување најмногу до шест месеци.

Коментар

(...) предлагам по точката 3 да се додаде точка 4 – „Комисијата по барање на најмалку три држави потписнички, може да се состави во полн состав во рок од седум години исклучиво со цел за реализација на членот 11 од Статутот, од точка 6 до точка 9.“ (Амир Кулаглиќ, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 6

Застапување и претставување

1. Комисијата ја застапува и претставува претседавачот/ката на Комисијата.
2. Комисијата може да одлучи да ја претставува друг член или членка.

Коментар

(...) мора да ги утврдиме условите под кои Комисијата може да ја претставува некој друг освен нејзиниот претседател. (Амир Кулаглиќ, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 7

Употреба на јазици

1. Во работата на Комисијата во рамноправна употреба се: албански, босански, црногорски, хрватски, македонски, словенечки и српски јазик, и кирилично и латинично писмо.
2. Употребата на јазикот и писмото Комисијата детално го регулира по деловникот, со почитување на начелата за ефикасност и економичност.
3. Во комуникација со Комисијата секој има право да го користи својот јазик и писмо.
4. На јавни сослушувања, учесниците зборуваат на својот јазик.
5. Во канцелариите на државите потписнички, во поглед на јазикот се применуваат прописите на државата во која што се наоѓа канцеларијата.

Член 8

Право на учество во работата на Комисијата

Секој има право, во согласност со Статутот, да учествува во работата на Комисијата, ако Комисијата процени дека таквото учество ќе придонесе за остварување на незините цели.

Член 9

Принципи на работење на Комисијата

Членовите/ членките и персоналот на Комисијата се должни во својата работа да се раководат по следниве вредности и принципи:

- (а) почитување на човечкото достоинство;
- (б) независност и непристрасност;
- (в) посветеност на вистината;
- (г) еднаквост и почитување на човековите права и слободи;
- (д) одговорност, достапност и отвореност;
- (ѓ) внимателно истражување на фактите и правичност во постапките;

(е) интегритет, одлучност и придржување до највисоките стандарди на професионалната етика;

(ж) посебна заштита на жртвите од сексуална злоупотреба и лица кои биле малолетни во периодот кој го опфаќа мандатот на Комисијата;

(з) доверливост.

III ДЕЛ – ОБВРСКА ЗА СОРАБОТКА СО КОМИСИЈАТА

Член 10

Обврска на државите за соработка со Комисијата

1. Сите органи на власта во државите потписнички се должни да соработуваат со Комисијата и да и` овозможат делотворно извршување на задачите во согласност со Статутот.
2. Надлежните органи на власта во државите потписнички, на барање на Комисијата благовремено ќе обезбедат пристап на податоци, вклучувајќи ја можноста за земање на изјави и спроведување на теренско истражување,
[АЛТ. А: во согласност со законските одредби на таа држава.]
[АЛТ. Б: освен ако со тоа се прекршат законските прописи на државите потписнички за тајност на податоците или ако биде загрозувано спроведување на кривични постапки. Податоците или документите кои за цел имаат прикривање на сторени кривични дела, или кои се однесуваат на тешки повреди на основните човекови права, не се сметаат за државна, воена или службена тајна.]
3. Во случај ако државата смета дека откривањето на одреден податок или документ кој го бара Комисијата ги загрозува нејзините национални интереси или безбедноста, ќе се преземат сите разумни мерки со цел да се надмине спорната ситуација со заедничко ангажирање на Комисијата и државата. Овие мерки подразбираат:
 - (а) изјаснување на Комисијата за релевантноста на податокот или документот кој го бара;
 - (б) појаснување или промена на барањето;
 - (в) разгледување на можност за добивање на податокот или документот од други извори или во друга форма;
 - (г) договор за условите на откривање на податокот, вклучувајќи, меѓу другото, делумно откривање на содржината на документот, ограничување на објавувањето на податокот и примена на други мерки за заштита на доверливоста на податокот.

Коментар

Ние не можеме со Статутот да ги утврдуваме обврските на државите да соработуваат (...) Статутот се бави со работата на Комисијата, тој не може да ги утврдува обврските на државите, значи тоа прашање треба да биде предмет на меѓудржавен договор. (Весна Симовиќ, Здружение на правници, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

IV ДЕЛ – ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА КОМИСИЈАТА

Член 11

Цели на Комисијата

Комисијата ги има следниве цели:

а) да ги утврди фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права, направени на подрачјето на некогашна СФРЈ во периодот од 1 Јануари 1991 година до 31 Декември 2001 година, политичките и општествените околности кои влијаеле при извршувањето на овие дела и последиците до кои се дошло поради злосторствата и кршењата на правата;

Коментар

(...) во точка а, потребно е да се дефинираат последиците кои довеле до злосторства и кршења на правата. (Амир Кулаглиќ, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) треба да утврдиме кој е одговорен за сè што се (...) случуваше, кој прв сноси одговорност во хиерархијата, „кој започнал“, како што велиме „војна на моја земја“ Без тој дел ќе оставиме повторно можност да се манипулира, како што во моментот се манипулира, можам да зборувам за својата земја, ги бројам жртвите, ги бројам убиените. (Мурат Тахировиќ, Сојуз на логораши на Босна и Херцеговина, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) причини, утврдување на причините и сите оние кои за тоа се залагаат ја ставаат Комисијата пред еден апсолутно неможна, неостварлива задача, што во крајна линија би значело дека во старт се согласуваме со тоа дека Комисијата не може да успее и ве молиме за тоа да водите сметка. (...) Она што мене ми се чини релевантно во овој домен, е тоа дека Комисијата дава можност да се утврдат мотивите за извршувањето на воените злосторства, односно злосторствата против човечноста или геноцидот.

(Зоран Пајиќ, Управен одбор на фондот за хуманитарно право, САД, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

*(...) работните групи и правниците полека [се] оддалечуваат од поимот жртва, така што не ми е јасно зошто, и што спречува всушност во почетната дефиниција на целите да не биде категоријата: **да се утврдат фактите за жртвите на воените злосторства и тешките кршења [на човековите права]**.* (Љиљана Цањуга, Здружение на волонтери и ветерани од Татковинската војна, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

б) да придонесе политичките елити и општествата на државите потписнички да ги прифати фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права;

Коментар

*(...) да се преформулира точката б, дека како една од потцелите на РЕКОМ да биде **подигање на нивото на свест во државите потписнички за потребата да ги прифатат фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права**.* (Весна Симоновиќ, Здружение на правници, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

в) да придонесе во расветлувањето на судбините на исчезнатите;

г) да се признаат неправдите нанесени на жртвите, со цел да се изгради култура на солидарност и сочувство;

д) да придонесе во остварувањето на правата на жртвите; и

Коментар

*(...) мислам дека овде формулацијата не е добро направена, туку **цел би требало да биде изградба на култура на солидарност и сочувство, тоа би било цел**.* (Весна Симоновиќ, Здружение на правници, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

ѓ) да придонесе во спречување на повторување злосторства и тешки кршења на човековите права.

Коментар

*(...) се плашам дека нема да знаеме што е цел, а што задача. Целите не може вака да се формулираат; на пример: **цел би било утврдување на фактите, а не да ги утврдиме фактите, тоа веќе е задача која произлегува од целта која што е општа (...)** последната цел всушност е општата цел од која произлегуваат сите претходни. Не е добро таа да се наведува на крајот, туку би било добро таа да биде дефинирана како општа цел на РЕКОМ, а од*

таа општа цел да произлегуваат потцелите. (Весна Симоновиќ, Здружение на правници, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) да размислата редакторите на Нацртот за тоа дали постојат вистински разлики меѓу она што го викаме цели и она што го викаме задачи. (Зоран Пајиќ, Управен одбор на фондот за хуманитарно право, САД, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 12

Задачи на Комисијата

Комисијата ги има следните задачи:

- а. да собира податоци за случаите на тешки кршења на човековите права и воените злосторства, да даде детален опис за нив, да ги прикажи обрасците за кршењата на правата и нивните последици;

Коментар

(...) разочаран [сум] од работата на работната група бидејќи на трите консултации на кои што бев, а две беа со жртви, зборувавме за геноцидот, дававме образложување зошто треба да биде утврдување на фактите за геноцидот во состав на задачите на РЕКОМ, меѓутоа тоа е одбиено. (Амир Кулаглиќ, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) треба да се избриши формулацијата „да даде детален опис за нив“, ве молам, бидејќи е јасно дека (...) со објективните можности на Комисијата, тоа ќе биде невозможна мисија. (Амир Кулаглиќ, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

- б. да собери податоци за судбината на исчезнатите и да соработува со надлежните тела кои во државите потписнички работат на барање на исчезнатите;
- в. да изработи попис на човечки загуби:
 - І. цивилите кои го изгубиле својот живот или исчезнале за време на војната или во некој друг облик на вооружен конфликт;

II. борците кои го изгубиле својот живот или исчезнале за време на војната или во некој друг облик на вооружен конфликт;

Коментар

Образложување дека во мандатот од три години Комисијата не би можела да утврди кој е навистина жртва, во согласност со *дефиницијата за жртва* и така натаму, јас мислам ако цела работа се врти околу жртвите, тогаш *мандатот треба да се посвети на тоа*, а не на губење време за утврдување на политички и општествени околности кои довеле до извршување на злосторствата, иако тоа е доста важно, но мене ми се чини дека е невозможна мисија такви околности да се утврдат и дефинираат во мандат од три години, додека истовремено имаме различни и многубројни пописи во кои може да се дефинира што е тоа жртва. (Љуљана Алвир, Вуковарски мајки, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) сите борци не се жртви и тука треба јасно да се направи дистинкција кога борецот станува жртва по Женевската конвенција. (Љуљана Цањуга, Здружение на волонтери и ветерани од Татковинската војна, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) мора да направиме една разлика помеѓу термините човечки загуби и жртви (...) РЕКОМ мора да изгради свои стандарди како, на кој начин ќе го утврдува пописот на загинатите (...) ние сакаме сите жртви по единствена методологија, по единствен систем да се согласат и да имаат единствена дефиниција и свое одредување во пописот. (Амир Кулагич, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

г. да собери податоци за местата на затварања за време на војната или за некои други облици на вооружен конфликт, и да изработи за нив сеопфатен попис;

д. **[АЛТ. А:** да ги истражи политичките и општествените околности кои непосредно доведоа до избувнување на војни или на други облици на вооружен конфликт, како и извршувањето на воени злосторства и тешки кршења на човековите права];

[АЛТ. Б: да ги истражи политичките и општествените околности кои, почнувајќи од 1980 год., непосредно довеле до избувнување на војни или на други облици на вооружен конфликт, како и извршувањето на воени злосторства и тешки кршења на човековите права];

ѓ. да одржи јавни сослушувања за воените злосторства и тешките кршења на човековите права;

е. да препорача мерки кои се однесуваат на спречување за повторување на кршењата на човековите права и на репарации за жртвите;

ж. да го изработи, објави и претстави завршниот извештај.

V ДЕЛ – НАДЛЕЖНОСТ НА КОМИСИЈАТА

Член 13

Временска и територијална надлежност на Комисијата

Комисијата ги утврдува фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права извршени во периодот од 1 Јануари 1991 година до 31 Декември 2001 година во државите на просторот на некогашна СФРЈ, и истражува

- [АЛТ А: политички и општествени околности кои непосредно довеле до избувнување на војни или други облици на вооружен конфликт, како и извршувањето на воени злосторства и тешки кршења на човековите права.]
- [АЛТ Б: политички и општествени околности кои, почнувајќи од 1980 година, непосредно довеле до избувнување на војни или други облици на вооружен конфликт, како и извршувањето на воени злосторства и тешки кршења на човековите права].

Член 14

Дела во надлежност на Комисијата

Воени злосторства и тешки кршења на правата со кои Комисијата се занимава вклучуваат, но не се ограничуваат на:

- а. убиства;
- б. поробување;
- в. противправно затворање;
- г. мачење;
- д. насилно исчезнување;
- ѓ. депортација и присилно преместување на населението;
- е. силување и други тешки облици на сексуално злоупотребување;

ж. одземање и уништување на сопственоста во големи размери;

з. земање заложници;

с. уништување на верски и културно-историски објекти;

и. користење цивили и воени заробеници како „живи штитови“.

Коментар

(...) длабоко [сум] разочаран дека работната група (...) во член 14, не ставила еден најтежок воен злостор, а тоа е геноцидот (...) предлагам дека **геноцидот мора да биде дел од мандатот со кој ќе се занимава РЕКОМ, пресудите кои се донесени во врска со геноцидот мора да се земат предвид во утврдување на фактите, но и во изработката на завршниот извештај.** (Амир Кулагич, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Ако текстот од Нацртот воопшто содржи **можност за толкување дека РЕКОМ нема да се занимава со геноцидот**, (...) тогаш тоа е најсериозно можната опомена и забелешка на текстот од Нацртот. (Драшко Бјелица, Филозофски факултет, Ниш, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) наш предлог е во член 14, во кој се попишани делата во надлежност на Комисијата, **да се вклучи и категоријата тешко кршење на човековите права, која со својата содржина би го покривала случајот избришани во Словенија** (...) Категоријата која ја предлагаме е **„систематизирано, арбитрарно или незаконско одземање или спречување на остварување право на постојано живеење и одземање или спречување во остварување право на државјанство“** (Јована Михајловиќ – Трбовч, Мировен институт, Словенија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Се работи за член 14 кој јас предлагам да се **дополни со уште една точка (...) „смислено и/или систематизирано прикривање и/или уништување на документи кои сведочат или можат да послужат за расветлување и документирање на случаи на тешки кршења на човековите права и воените злосторства“.** (Коча Павловиќ, Пратеник во Собранието на Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) **воените злосторства не го исклучуваат геноцидот** (...) Името на Комисијата вели воен злостор, јас тоа го разбираам дека зборува за воен злостор како генерички поим кој го вклучува и геноцидот. Нормално, веднаш да се изјаснам, со оглед на тоа дека во војната, во Југославија, односно во Босна и Херцеговина, навистина се случи и утврден е злосторот на геноцид, за прв пат

по Втората светска војна, јас мислам дека покрај сите овие дискусии кои ги чув, **геноцидот треба да се вклучи во овој попис.** (Зоран Пајиќ, Управен одбор на Фондот за хуманитарно право, САД, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) мислам дека **проблемот со избришаните може да се стави под тежки кршења на човековите права и не би го издвојувал тоа како посебно поглавје,** би го навел тоа можеби како конкретна повреда, но мора да бидеме доволно широки да сфатиме што подразбира насловот: **воени злосторства и тежки кршења на човековите права.** (Зоран Пајиќ, Управен одбор на Фондот за хуманитарно право, САД, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Како додаток на член 14 под j би **додал освен уништување на документите (...) – застрашување и убиство на сведокот.** (Милан Рељиќ, UG Struga, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) ако Меѓународниот суд веќе одредил, квалификувал дека тоа е геноцид, **зошто тогаш РЕКОМ го избегнува зборот геноцид?** (Перса Вучиќ, Жени во црно, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) Да се вклучи геноцидот и да се наведи сè – геноцидот и сите кршења на човековите права, тежки злосторства (...) зошто да не се употреби убивање деца (...) можеме да додаваме уште специфични дела, да речеме **[избришани] за Словенците.** (Априлија Лужар, Таксијарт, Словенија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Зошто е толку важно тој злочин [избришан] да оди во пописот на тежки кршења на човековите права? Поради тоа што не се работи за кршење на човековите права, туку за нешто што е степен пред, се работи за **одземање на правото за воопшто да имаш право.** (Власта Јалушиќ, Мировен институт, Словенија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Ние не бараме РЕКОМ да ја утврдува индивидуалната одговорност, но бараме РЕКОМ да ги утврди фактите за геноцидот бидејќи на тој начин нема да **вршиме ревизија на пресудата.** (Амир Кулаглиќ, Член на Координацискиот совет на Коалицијата за РЕКОМ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група II: Цели и задачи на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

VI ДЕЛ – ОБЛАСТУВАЊА НА КОМИСИЈАТА

Член 15

Земање изјава

1. Комисијата зема изјави за воени злосторства и тешки кршења на човекови права, во незина надлежност, од жртвите, сведоците, сторителите и други лица кои што смета дека можат да имаат сознанија за релевантни факти.
2. Секое лице на кое што Комисијата ќе му испрати покана, должно е да даде изјава на Комисијата. Жртвите немаат обврска да даваат изјави на Комисијата за своите страдања или за страдањата на членовите од семејството.
3. Во случај лицето да одбие да даде изјава на Комисијата, повикувајќи се на законската должност за чување на тајноста на податоците, се применуваат одредбите од член 10, ставовите 2 и 3, од овој Статут.
4. Одредбите од законот за кривична постапка на државите потписнички се применуваат во правото на одбивање на давање одговори на одделни прашања и ослободување од должноста за сведочење и други прашања во врска со испрашувањето на сведоците кои не се уредени со Статутот или со правилниците на Комисијата.
5. По барање на лицето што дава изјава, Комисијата може да овозможи давање изјава со заштита на идентитетот.
6. Комисијата ги повикува сведоците по правилата за повикување на сведоци пропишани со законите за кривични постапки од државите потписнички. По барање на Комисијата, надлежниот суд по брза постапка одлучува за примена на мерките за обезбедување на присуството на сведокот, вклучувајќи го и одредувањето на процесни казни поради неодговарање на поканата од Комисијата, во согласност со законот за кривична постапка во државата во која се извршува повикувањето. Комисијата може со државите потписнички да склучи посебни договори за соработка со надлежните државни органи во постапката за повикување и обезбедување на седаковото присуството.
7. Комисијата собира изјави:
 - а. на местото на живеење или престојување на лицето што дава изјава;
 - б. во канцелариите на Комисијата;
 - в. во амбасадите и конзулатите на државите потписнички, доколку изјавата се зема во трети земји;
 - г. на територија на трети земји, ако тоа не е спротивно на законските одредби на тие земји, во случаите кога жртвите, сведоците и останатите лица не можат да дадат изјава во конзулатите или амбасадите на државите потписнички.

Член 16

Собирање документации и други извори

1. Комисијата собира релевантни пишани, електронски и материјални извори, како што се:

а. документација на меѓународните и домашните институции и организации собирани поради документирање на воени злосторства, откривање на сторителите, расветлување на судбината на исчезнатите или за било кои други цели;

б. странски и домашни пишани и електронски извори (вклучувајќи, но не ограничувајќи се на документации од владите, собранијата, претседништвата, локалните и територијалните самоуправи, јавните и приватните претпријатија, војските, полициите, разузнавачите и безбедносните служби);

в. судски пресуди, транскрипции, судски списи од Меѓународниот кривичен суд за поранешна Југославија, националните судови во државите потписнички и други судови кои воде постапки за воени злосторства направени на територијата на некогашна Југославија врз основа на универзалните надлежности;

г. останата архивска граѓа;

д. пишани и електронски медиумски извори;

ѓ. фотографии, видео и аудио записи;

е. други извори во врска со предметот на истражување; и

ж. пишани мислења на експерти и претставници на институции и организации, припремени по барање на Комисијата или на иницијатива на самите автори.

2. Во случај, лицето или државниот орган да одбие да ја достави документацијата до Комисијата, повикувајќи се на законската должност за чување на тајност на податоците, се применуваат одредбите од член 10, став 2 и 3, од овој Статут.

Член 17

Теренски истражувања и посети

1. Комисијата ги утврдува релевантните факти по пат на теренско истражување, посета на локациите на злосторствата, местата на затворања, масовните гробници и сите други локации кои се од интерес за утврдување на фактите за воените злосторства и останатите тешки кршења на човековите права, во соработка со надлежните власти на државите потписнички на чија што територија се спроведени истражувањата.
2. Комисијата може да ги посетува локациите на злосторствата и на масовните гробници, поради изразување почит кон жртвите.

Член 18

Јавни сослушувања на жртви и други лица

1. Комисијата одржува јавни сослушувања на кои жртвите зборуваат за своите страдања и страдањата на нивни блиски лица.
2. Јавните сослушувања ги опфаќаат и сторителите на дела кои имаат карактер на воен злостор или тешко кршење на човековото право, сведоци, како и лица што им помагале на жртвите.
3. Давање изјави на јавното сослушување е доброволно.
4. За време на јавните сослушувања, Комисијата може да ги примени мерките за заштита на идентитетот, како и посебни мерки за заштита на психичкиот и физичкиот интегритет.
5. Електронските медиуми во државна власт, односно јавните сервиси, на просторот на некогашна СФРЈ имаат обврска да ги пренесуваат јавните сослушувања. Комерцијалните електронски медиуми имаат право да ги пренесуваат јавните сослушувања под исти услови и по правилата кои важат за медиумите во држав владеење, односно јавните сервиси.
6. Јавните сослушувања можат да се одржуваат на различни локации.

Член 19

Одржување на тематски сесии

1. Комисијата може да одржи сесии за делувањето на државните институции, политичките организации, културните и научните установи, црквите и верските заедници, и медиумите, пред и во текот на војната, односно друг

облик на вооружен конфликт, а во однос на извршувањето воени злосторства и тешки кршења на човековите права.

2. Електронските медиуми во државна сопственост, односно јавните сервиси, од подрачјето на некогашна СФР Југославија, имаат обврска да ги пренесуваат тематските сесии на Комисијата. Комерцијалните електронски медиуми имаат право да ги пренесуваат тематските сесии, под исти услови и по правилата кои важат за медиумите во државна сопственост, односно јавните сервиси.
3. Тематските сесии можат да се одржуваат на различни локации.

Член 20

Правилници на Комисијата

Комисијата донесува посебни правилници со кои ја регулира единствената методологија за:

- земање изјави,
- собирање документации,
- регулирање на постапките за јавни сослушувања,
- регулирање на тематските сесии, и
- други прашања од значење за работата на Комисијата.

VII ДЕЛ – ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ И ЧЛЕНКИ НА КОМИСИЈАТА

Член 21

Состав на Комисијата

Комисијата е составена од дваесет членови и членки, при што:

- а. во Босна и Херцеговина се избираат пет членови/членки;
- б. во Хрватска, Косово, и Србија се избираат по три членови/членки;
- в. во Црна Гора, Македонија, и Словенија се избираат по два членови/членки.

Член 22

Критериуми за избор на членови и членки на Комисијата

1. Член/членка на Комисијата е:

- а. државјанин/државјанка од државите потписнички;**
- б. лице со високо морални квалитети, од интегритет и углед, посветено на толерантен дијалог и конструктивно решавање на спорите, кое што може да ужива доверба во сите држави потписнички, и,**
- в. лице психо-физички способно за ефикасно и континуирано извршување на должноста член/членка на Комисијата.**

2. Државата потписничка избира најмалку една жена, односно најмалку еден маж, за член/членка на Комисијата.

3. Државата потписничка за време на изборот на членовите или членките на Комисијата ќе настојува да обезбеди и етнички репрезентативен состав на Комисијата, така што освен припадник/припадничка од најбројната етничка заедница, треба да настојува да избере и еден/една или повеќе припадници/припаднички од друга етничка заедница, односно други етнички заедници во таа држава потписничка.

4. Член/членка на Комисијата не може да биде лице:

- а. кое извршувало политичка функција во последните две години пред распишување на конкурсот за избор на членови/членки на Комисијата или во време кое ја опфаќа надлежноста на Комисијата;**
- б. кое е или било професионален припадник на воени, полициски, разузнавачки и други безбедносни структури;**
- в. за кое постои сериозно сомневање дека е одговорно за кршење на човекови права и меѓународното хуманитарно право, или дека поддржувало, помагало или поттикнувало извршување на такви дела, или придонело за неказнување на тие дела, или е блиско поврзано со лице кое е осудено, обвинето или е под истрага за такво дело.**

Член 23

Истоветност на постапката за избор на членови и членки на Комисијата

Секоја држава потписничка избира членови и членки на Комисијата по истоветна постапка пропишана со овој Статут.

Образложенијата

Предлогот во секоја држава да се спроведи избор на членови и членки по иста постапка, направен е врз основа на тежнењето на Комисијата како целина, да стекне доверба во јавноста во секоја од државите потписнички. Со постапката која што е идентична за секоја држава, се обезбедува крајниот избор да биде резултат на шанса која сите општества подеднакво ја имаат на располагање, со што би им се овозможило најдобрите кандидати и кандидатки да се најдат во Комисијата.

Член 24

Кандидирање на членови и членки на Комисијата

1. Здруженијата на граѓани, образовните институции, научните институции, верските заедници, синдикатите или 30 граѓани од државите потписнички можат да предложат кандидати/кандидатки за членови/членки на Комисијата кои се избираат во таа држава потписник, со согласност на кандидатот/кандидатката.
2. Постапката на кандидирање и примарната селекција на кандидатот/кандидатката во државите потписнички ја спроведува избирачки одбор.

Член 25

Состав и избор на избирачките одбори

1. Избирачкиот одбор во секоја држава е составен од девет членови/членки, кои мораат да ги исполнуваат критериумите кои важат за изборот на членови/членки на Комисијата, освен забраната за истакнатите политички функции во периодот од последните две години пред распишување на конкурсот за избор на членови и членки на Комисијата и во периодот кој ја опфаќа надлежноста на Комисијата.
2. Членовите/членките на избирачките одбори не можат да се кандидираат за членови на Комисијата.

3. Три члена/членки од избирачкиот одбор ги именува министер надлежен за човековите права, или, ако таков не постои во државата потписничка, министерот надлежен за правосудство, со согласност на собранискиот одбор или комисиите надлежни за човекови права или меѓународни односи.
4. Три членови/членки на избирачкиот одбор избираат членови и членки од Коалицијата за РЕКОМ во државата потписничка.
5. Првите шест членови /членки од избирачкиот одбор се именуваат, односно се избираат, врз основа на став 3 и став 4 од овој член, во рок од 45 дена од денот на последната ратификација на меѓународниот договор за основање на Комисијата.
6. Надлежниот министер го прогласува изборот на шесте членови и членки од избирачкиот одбор и во рок од 8 дена распишува конкурс за избор за преостанатите три членови/членки од одборот.
7. Претходно избраните шест члена/членки од одборот ќе настојуваат преостанатите три члена/членки од одборот да се изберат консензуално, а ако тоа не е можно, тогаш со мнозинство гласови.
8. Надлежниот министер, Коалицијата за РЕКОМ и членовите/членките од избирачкиот одбор врз основа на став 3 и став 4 од овој член ќе обезбедат најмалку третина од членовите на одборот да бидат жени, односно мажи, и ќе настојува да се обезбеди третина од членството да се состои од претставници/претставнички од здруженија на жртви, вклучувајќи ги здруженијата на жртви кои не се членови на Коалицијата за РЕКОМ, регистрирани најмалку три години пред потпишувањето на договорот за основање на Комисијата.
9. Надлежниот министер го прогласува изборот на изборниот одбор и обезбедува услови за неговата работа.
10. Со Избирачкиот одбор претседава најстариот/ата член/ка и закажува конститутивна седница во рок од 45 дена од денот на распишување на конкурсот од став 6 од овој член.

Член 26

Избор на кандидати/кандидатки за членство во Комисијата од страна на избирачкиот одбор

1. Избирачкиот одбор во рок од 8 дена од денот на одржувањето на конститутивната седница распишува конкурс за избор на членови/членки на Комисијата во траење од 30 дена.

2. Во рок од 8 дена од денот на затворање на конкурсот, избирачкиот одбор на интернет страната од надлежното министерство од член 26, став 3, објавува:

а. вкупен број на стигнати кандидатури;

б. список на имињата од кандидатите/кандидатките чии што кандидатури се одбиени бидејќи не ги содржеле потребните информации според конкурсот во поглед на исполнување на критериумите предвидени во членот 23 од Статутот;

в. список на имиња на кандидатите/кандидатките чии што кандидатури ќе се разгледуваат;

3. Избирачкиот одбор може да одлучи да ги интервјуира сите или само некои кандидати/кандидатки. Интервјуата се отворени за јавноста.

4. Избирачкиот одбор може да бара информации за кандидатите/кандидатките од државните органи и јавните установи, а тие се должни на барање на одборот за пристап на информации итно да одговорат.

5. Избирачкиот одбор ќе настојува сите одлуки да ги донесува едногласно, а во случај кога не може да се постигне консензус, одлучува со мнозинство од 5 членови/ки.

6. Избирачкиот одбор ги оценува исполнувањето на условите на кандидатите/кандидатките чии што кандидатури ги зел на разгледување и го стеснува изборот на листа која содржи два до три пати поголем број кандидати и кандидатки од бројот на членови и членки на Комисијата кои се избираат во државата потписничка.

7. Во рок од 40 дена од денот на затворање на конкурсот, Избирачкиот одбор објавува листа на кандидати/кандидатки и истиот ден ја доставува до претседателот/претседателството на државите потписнички.

Член 27

Избор на членови и членки на Комисијата од страна на претседателите/претседателството на државите потписнички

1. Претседателот/претседателството од државата потписничка го прави конечниот избор на членови и членки на Комисијата кои се избираат од државата потписничка помеѓу кандидатите и кандидатките од листата што му ја доставил избирачкиот одбор.
2. Претседателите/претседателството од државите потписнички ќе се информираат едни со други за својот избор триесет дена од денот кога избирачките одбори им ги доставиле листите со кандидати, пред да ја информираат јавноста за тоа.
3. Претседателите/претседателството од државите потписнички ги објавуваат имињата на членовите и членките на Комисијата на петнаесеттиот ден од денот кога сите ќе добијат известување од ставот 2 од овој член.

Член 28

Конститутивна седница

1. Најстариот член/членка од Комисијата повикува конститутивна седница во седиштето на Комисијата во рок од 15 дена од денот на изборот, и претседава со Комисијата до изборот на членот/членката претседавач/претседавачка.
2. Свечениот, воведен, дел од конститутивната седница на Комисијата, е отворена за јавноста, присуствуваат претседатели/членови на претседателството на државите потписнички.
3. Во воведниот дел од конститутивната седница, членовите и членките од Комисијата потпишуваат примерок од Статутот, изговарајќи ја и потпишувајќи ја следнава изјава: „Се колнам со својата чест дека функцијата член/членка на Комисијата ќе ја извршувам во согласност со Статутот, посветено, непристрасно и независно, со настојување да ја оправдам искажаната доверба и да придонесам за остварување на целите на Комисијата“.

Член 29

Избор на претседавачот/претседавачката и усвојување на Деловникот

1. Членовите и членките на Комисијата избираат член/членка претседавач/ка и го усвојуваат Деловникот за работа на Комисијата во рок од 60 дена од конститутивната седница.
2. Членовите и членките на Комисијата можат да одлучат функцијата претседавач/претседавачка да се ограничи на одреден временски период.

Член 30

Кворум и одлучување

1. Кворумот за работа на Комисијата изнесува 14 членови/членки на Комисијата.
2. Комисијата настојува сите одлуки да ги донесе едногласно, а кога не може да се постигне консензус, одлучува мнозинство од 14 членови/членки.
3. Комисијата може да одлучи дека е доволно за усвојување на процедурална одлука да постои просто мнозинство од сите членови и членки.

Член 31

Престанување на мандатот на членот/членката на Комисијата

1. Мандатот на членот/членката на Комисијата престанува со истекувањето на мандатот на Комисијата, и во случаите:
 - а. поднесување оставка во писмена форма,
 - б. смрт,
 - в. правосилна судска одлука за ограничување или лишување од работна способност,
 - г. правосилна пресуда на безусловна казна затвор, и
 - д. разрешување.
2. Во случаите предвидени со став 1, точките а, б, в и г. од овој член, Комисијата констатира престанок на мандатот и за тоа го информира претседателот/претседателството на државата потписничка, кој/кое во рок од 15 дена ќе избере нов член/членка на Комисијата од листата која е утврдена од избирачкиот одбор во процедурата на предлагање кандидати за членови и членки на Комисијата.
3. Членот/членката на Комисијата може да биде разрешен/на од должноста во случај на неисполнување на обврските од член 33 и член 35, како и во случај на правосилна пресуда за кривично дело кое штети на интегритетот и кредибилитетот на членовите/членките на Комисијата.
4. Комисијата го утврдува предлогот за разрешување на членови/членки во негово/нејзино отсуство и доставува предлог до претседателот/претседателството на државата потписничка во која е избран/а членот/членката на Комисијата чие што разрешување е предложено. Пред да го утврди предлогот за разрешување, Комисијата ќе

му овозможи на членот/членката за чие што разрешување се одлучува да се запознае со доказите поднесени против него/незе и да ги претстави докази за своја корист.

5. Претседателот/претседателството од државата одлучува за разрешување во рок од 15 дена од денот на доставувањето на предлогот и избира нов член/членка на Комисијата од листата која избирачкиот одбор ја утврдил во процедурата на предлагање на членови/членки за членство во Комисијата.

Член 32

Привремено оддалечување од должноста член/членка на Комисијата

Ако во однос на членот/членката на Комисијата биде покрената истрага во кривична постапка за кривично дело кое го загрозува неговиот/нејзиниот кредибилитет или Комисијата дознае за друга околност во однос на членот/членката кој/а сериозно загрозува или може да го загрози интегритетот и кредибилитетот на Комисијата, или ако извршувањето на должноста член/членка на Комисијата се отежни поради негова/нејзина ментална, емоционална, или физичка состојба, Комисијата може да одлучи привремено да го/ја оддалечи членот/членката на кого/која тие причини се однесуваат додека нивната основаност не се испита, односно додека не престане.

VIII ДЕЛ – ПРАВА И ОБВРСКИ НА ЧЛЕНОВИТЕ/ЧЛЕНКИТЕ И ПЕРСОНАЛОТ НА КОМИСИЈАТА

Член 33

Совесност, независност и непристрасност

1. Членовите, членките и сите други лица вработени во Комисијата обврзани се да постапуваат во согласност со одредбите на овој Статут и другите акти кои ги донесува Комисијата, совесно, непристрасно и независно од интересите на било која политичка партија, влада или некој друг орган на власта, група од интерес, поединци или било кое лице кое непосредно или посредно ги претставува интересите на некои од наведените групации или лица.
2. Членовите и членките на Комисијата и другите лица вработени во

Комисијата не можат да извршуваат било каква друга активност која би можела да го загрози нивното извршување на должностите во Комисијата или да извршуваат активност која може да ја доведе до сомнеж нивната независност и непристрасност. Членот/членката на Комисијата и другите вработени во Комисијата должни се да пријават постоечки или можен судир на интереси.

3. Ако Комисијата на било кој начин дознае дека членот/членката на Комисијата или вработениот/вработената во Комисијата имаат личен интерес кој може да ги доведе до судир на интереси при извршување на должностите, Комисијата може да одреди исклучување на тоа лице од понатамошното делување во таа должност или ќе преземе мерки со цел разрешување, односно исклучување на лицето од Комисијата.
4. Ако Комисијата не биде благовремено информирана за околностите кои укажуваат на судир на интереси на членот/членката, вработениот/вработената на Комисијата или другите лица вработени во Комисијата, а тоа лице учествува во одлучувања или активности кои се во врска со судирот на интереси, Комисијата штом дознае за таква околност ќе овозможи да се организира повторно одлучување на прашањето кое е во врска со судирот на интереси, односно одлучувањето да се спроведе без присуство на членот/членката или вработениот/вработената во Комисијата.

Член 34

Привилегии и имунитет на членовите и членките на Комисијата

1. Со цел на зачувување на независноста на Комисијата и нејзиното континуирано дејствување членовите/членките и вработените на Комисијата за време на извршување на своите функции ги имаат следните привилегии и имунитети:
 - а. имунитет од притвор и заплenuвање на личен багаж;
 - б. имунитет од сите видови на правни постапки во однос на искажаното мислење и постапување во рамките на извршување на должностите; и
 - в. непостоење на било какво ограничување на слобода на движење во однос на заминување и враќање од и во државата во која се извршуваат функциите.
2. Имунитетот предвиден во став 1, точка б. од овој член, **[АЛТ. Б: а во однос на искажаното мислење]** останува на сила и после престанувањето на должноста на членот/членката на Комисијата, односно и после завршувањето на ангажманот во Комисијата.

3. Комисијата има обврска да го укине имунитетот на членот/членката ако утврди дека имунитетот би го попречил текот на правдата и би ја загрозил довербата на јавноста за работата на Комисијата.

Член 35

Заштита на изворите и доверливите податоци

Членовите и членките на Комисијата како и сите вработени од страна на Комисијата, имаат обврска да ги чуваат во тајност сите податоци кои ќе ги дознаат за време на извршувањето на должностите во Комисијата и да не ги користат за лични цели, сè додека Комисијата не одлучи тие податоци да ги објави во форма на официјално соопштение. Оваа обврска не се однесува на општопознатите факти.

Член 36

Статус на членовите и членките на Комисијата и на вработените во Комисијата

1. Членовите и членките на Комисијата и другите вработени во Комисијата ја исполнуваат должноста со полно работно време, без оглед на претходно преземените обврски или друг професионален ангажман.
2. Членовите и членките на Комисијата можат во исклучителни случаи да го изземат од обврската предвидена во став 1 од овој член, членот/членката или друг вработен во Комисијата.
3. Платите, додатоците и исплаќањето на трошоците на членовите/членките и другите вработени во Комисијата се уредуваат со финансиски договор помеѓу државите потписнички.

IX ДЕЛ – СТРУКТУРА НА КОМИСИЈАТА

Член 37

Извршен секретаријат и тематски оддели на Комисијата

1. Комисијата воспоставува централна канцеларија во Сараево под името Извршен секретаријат, чија задача е да дава техничка, административна и

оперативна поддршка на членовите на Комисијата и да ја координира работата помеѓу различните канцеларии и тематски оддели кои Комисијата ги воспоставува.

2. Комисијата именува Извршен секретар како и шефови на тематските оддели.

Член 38

Оддели на Комисијата во државите потписнички

1. Комисијата воспоставува канцеларии во државите потписнички и на предлог на извршниот секретар именува лица на нивно чело.
2. Канцелариите во државите потписнички имаат право во консултации со извршниот секретаријат да основаат мобилни истражни тимови и подрачни канцеларии во други места на територијата на државата потписничка и да ги именуваат шефови на тимовите односно на подрачните канцеларии.
3. На предлог на извршниот секретар, Комисијата може да основа мобилен истражувачки тим со овластување да прибира податоци во било која од државите потписнички.
4. Вработените и соработниците во Извршниот секретаријат, одделите и канцелариите во државите потписнички и тимовите, се ангажираат без оглед на нивното државјанство.

Член 39

Архив на Комисијата

1. Извршниот Секретаријат воспоставува Оддел за архив и база на податоци на Комисијата кој ја дефинира методологијата на архивирање и ја спроведува дигитализацијата на собраните податоци.
2. Откако Одделот за архива и база на податоци ќе ја дефинира методологијата од став 1, а најкасно шест месеци од воспоставувањето, Одделот станува Архив и база на податоци на Комисијата, чија задача е да ја архивира и дигитализира собраната документација.
3. Секоја канцеларија во државата е обврзана да воспостави оддел за архива и база на податоци со задолжение да архивира и дигитализира документацијата собрана на незина територија. Овие оддели, најкасно за

шест месеци од воспоставувањето, станува архив и база на податоци на ниво на канцеларија.

4. Архивот и базата на податоци на Комисијата во Сараево ќе биде обединета со одделите за архив и база на податоци на канцелариите во државите, најдоцна три месеци пред престанувањето на работата на Комисијата.
5. После престанувањето на работата на Комисијата, копии од обединетиот архивски материјал и базата на податоци, им се предаваат на државните архиви од државите потписнички и/или институциите кои имаат капацитет за нивно чување.
6. Архивскиот материјал и базата на податоци на Комисијата после престанувањето на работата на Комисијата се достапни без ограничување на сите заинтересирани институции и лица, освен документацијата која подлежи на обврската за чување на тајност на податоците.

Х – ДЕЛ ФИНАНСИРАЊЕ НА КОМИСИЈАТА

Член 40

Финансирање на Комисијата

1. Комисијата се финансира од придонесите на државите потписнички и донации.
2. Придонесите на членките претставуваат придонеси од годишните буџетски средства на државите потписнички, кои се определуваат во редовната буџетска процедура во текот на траењето на Комисијата.
3. Донациите се обезбедуваат од различни извори, како од меѓународните организации, така и од домашни правни лица.

Член 41

Финансиско известување

1. Извршниот секретаријат припрема годишни извештаи за извршување на основниот буџет во согласност со финансиските правилници на Комисијата.
2. Извршниот секретаријат припрема извештаи за користење на донации во согласност со финансиските правилници на Комисијата и со барањата на финансиерите.

3. Независен ревизор објавува годишна независна ревизија на користење на основните буџетски средства и донации кои се добиени од државите потписнички или другите донатори. Конечните резултати на ревизијата после соодветниот процес и со коментари на Комисијата, Комисијата ги става на увид на јавноста.
4. Извештаите од ставовите 1 и 2 на овој член подлежат на ревизија од страна на независен ревизор.

XI ДЕЛ- ЗАВРШЕН ИЗВЕШТАЈ НА КОМИСИЈАТА

Член 42

Изработка и објавување на завршниот извештај

1. При крајот на својот мандат Комисијата објавува завршен извештај.
2. Комисијата предава завршен извештај на претседателите/претседателството на државите потписнички и истовремено го објавува на сите службени јазици во државите потписнички.
3. Комисијата има обврска истовремено со предавањето на завршниот извештај да го направи јавно достапен и неговиот скратен дел.

Член 43

Содржина на завршниот извештај

1. Завршниот извештај вклучува вовед, релевантни факти за воените злосторства и тешки кршења на човековите права, список на човечки загуби, список на исчезнати лица, список на места на затворање и препораки.
2. Препораките меѓу другото се однесуваат и на:
 - а. понатамошните чекори на државите потписнички кон унапредување на довербата меѓу државите и заедниците на територијата на некогашна Југославија;
 - б. соодветниот модел на материјални симболички репарации, начин за реформа на институциите и механизмите со кои се обезбедува интеграција на утврдените факти и образовните системи на државите потписнички;

в. на начинот на следење на примената на препораката од Комисијата, а што може да вклучи и предлог за основање на посебен механизам за остварување на таа цел.

Член 44

Наоди за сторителите

1. Комисијата има овластување да во завршните извештај утврди дека прибраните факти укажуваат на тоа да одредено лице извршило воено злосторство односно тешко кршење на човековите права. Таквиот наод нема ефект на судска пресуда.
2. Во завршниот извештај Комисијата не може да донесе наод против некое лице ако не ги презела сите правилни чекори да:
 - (а) го информира лицето за својата намера да донесе неповолен наод
 - (б) му ја соопшти на лицето содржината на наодот, податоците врз чиј основ се донесува наодот и причините заради кои наодот е донесен
 - (в) му овозможи на лицето да во разумен рок одговори на предложениот наод
3. Што се однесува на случаите кои се процесирани во присуство на обвинетиот, пред меѓународен или домашен суд, Комисијата може во завршниот извештај да упати на пресуда.

Член 45

Обврска на парламентот и владата да го разгледаат завршниот извештај

1. После објавувањето на завршниот извештај, претседателот/претседателството на секоја држава потписничка му доставува извештај на претседателот на парламентот. Во рок од месец дена од примањето на извештајот, претседателот на парламентот свикува посебна седница на парламентот заради разгледување на наодите и препорака од извештајот. На седницата учествува и еден или повеќе членови на Комисијата.
2. Во рок од 6 месеци по објавувањето на завршниот извештај на Комисијата, владата во секоја држава потписничка усвојува и објавува, во службениот весник на државата потписничка, став за спроведување на препораката од Комисијата.
3. Во разумен рок после одговорот на владата од став 2 на овој член, претседателот на парламентот во секоја држава потписничка, свикува специјална седница на парламентот заради разгледување на одговорот од владата и можното ангажирање на парламентот со цел спроведување на препораката на Комисијата.

XII ДЕЛ – РАЗНО

Член 46

Кривични дела и санкции

1. Ќе се смета дека извршило кривично дело казниво со казна затвор до 1 година, или парична казна во износ до 5000 евра, секое лице кое:
 - (а) Свесно дава лажен податок на Комисијата, односно на лицето кое дејствува во нејзино име;
 - (б) Со закана, сила, делување или ветување, искористува или наведува друго лице на давање лажни податоци или недавање податоци на Комисијата;
 - (в) Уништи некој документ или предмет со намера да ја спречи Комисијата да спроведе истрага или
 - (г) Ако обелодени или на друг начин открие податок кој Комисијата го примила под услов за доверливост (член 35 од Статутот).
2. Санкциите од став 1 се применуваат и на службено лице кое без оправдана причина одбива да постапи според барањето на Комисијата, односно на лицата кои дејствуваат во нејзино име.
3. Во случај лицето да одбие да се јави на повикот или да одбие да и` даде изјава на Комисијата, се применуваат одредбите од член 15, став 6 на овој Статут.

Член 47

Улогата на Комисијата во кривичното процесирање

Комисијата има овластување да:

- (а) предложи, во случај лицето, за кое Комисијата има сериозни индиции дека извршило воено злосторство или тешко кршење на човековите права, да и` соопшти на Комисијата податоци кои се важни за откривање на локации со посмртни останки од исчезнатите лица или за откривање на други сторители; ова, во случај на процесирање, да се земе како олеснителна околност од големо значење од страна на надлежниот суд при одредување на големината на казната;

(б) предложи делумно помилување за сторителот на кривично дело ако тоа не е во спротивност со законските одредби на дотичната држава, ако сторителот и` соопшти на Комисијата податоци значајни за откривање на локации со посмртни останки на исчезнати лица или за откривање на други сторители.

(в) предложи вонредно ублажување на казната на осуденото лице, ако тоа не е спротивно со законските одредби на дотичната држава, ако и` соопшти на Комисијата значајни податоци за откривање на локации со посмртни останки на исчезнати лица или за откривање на други сторители.

XIII ДЕЛ – ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 48

Престанок на работата на Комисијата

1. После објавувањето на завршниот извештај, Комисијата ја завршува работата најкасно во рок од три месеци.
2. Во тој временски период се преземаат мерки на систематизација, распоредување и чување на Архивата, распределување на имотот, исполнување на обврските кон трети лица, дистрибуција и претставување на завршниот извештај, како и изработка на финансиски извештаи.

**Нацрт статут на Регионалната комисија
за утврдување на фактите за воените
злосторства и тешките кршења на
човековите права на територијата на
некогашна СФРЈ**

V ДЕЛ – НАДЛЕЖНОСТ НА КОМИСИЈАТА

Член 13

Временска и територијална надлежност на Комисијата

Комисијата ги утврдува фактите за воените злосторства и тешките кршења на човековите права извршени во периодот од 1 Јануари 1991 година до 31 Декември 2001 година во државите на просторот на некогашна СФРЈ, и истражува

- [АЛТ А: политички и општествени околности кои непосредно довеле до избувнување на војни или други облици на вооружен конфликт, како и извршувањето на воени злосторства и тешки кршења на човековите права.]
- [АЛТ Б: политички и општествени околности кои, почнувајќи од 1980 година, непосредно довеле до избувнување на војни или други облици на вооружен конфликт, како и извршувањето на воени злосторства и тешки кршења на човековите права].

Коментар

Зошто не се зема предвид '90 година? Затоа што ние имаме проблеми во Хрватска во '90 година. Ние имаме будали. Ние имаме оневозможен проток на роба, луѓе, средства, се што. Имаме спорадични вооружени конфликти во '90 година. Ние имаме жртви во '90 година. Ако го примениме ова, тие луѓе отпаѓаат. (Вељко Вичевиќ, бранител, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

VII ДЕЛ – ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ И ЧЛЕНКИ НА КОМИСИЈАТА

Член 22

Критериуми за избор на членови и членки на Комисијата

1. Член/членка на Комисијата е:

- а. државјанин/државјанка од државите потписнички;
- б. лице со високо морални квалитети, од интегритет и углед, посветено на толерантен дијалог и конструктивно решавање на споровите, кое што може да ужива доверба во сите држави потписнички, и,

- в. лице психо-физички способно за ефикасно и континуирано извршување на должноста член/членка на Комисијата.
2. Државата потписничка избира најмалку една жена, односно најмалку еден маж, за член/членка на Комисијата.
3. Државата потписничка за време на изборот на членовите или членките на Комисијата ќе настојува да обезбеди и етнички репрезентативен состав на Комисијата, така што освен припадник/припадничка од најбројната етничка заедница, треба да настојува да избере и еден/една или повеќе припадници/припаднички од друга етничка заедница, односно други етнички заедници во таа држава потписничка.

Коментар

Барам да биде попрецизно и концизно изразено, што значи: „ќе настојува?“ Што мислите со зборовите: „ќе настојува да обезбеди“ (...) што ќе се случи со државите што имаат само два члена во РЕКОМ? (Беким Блакај, Фонд за хуманитарно право, Косово, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

4. Член/членка на Комисијата не може да биде лице:
- а. кое извршувало политичка функција во последните две години пред распишување на конкурсот за избор на членови/членки на Комисијата или во време кое ја опфаќа надлежноста на Комисијата;

Коментар

(...) потребно е да се дефинира што е точно политичка функција. (Иван Новосел, Legalis, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

Член 22 под наслов: „Критериуми за избор на членови/ки на Комисијата“, точка 4 под а), предлагам да се избрише. Кој е тој што можел во било кој дел од поранешната наша земја да се спротивстави на владејачката структура на власта? Тој веднаш би бил прогласен или за предавник или дури и би му се случило нешто од што би можел евентуално да го изгуби животот. (Милослав Стојковиќ, Центар за заштита на семејствата од жртвите на војната во Косово и Метохија, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

- б. кое е или било професионален припадник на воени, полициски, разузнавачки и други безбедносни структури;

Коментар

Јас како човек се спротивставувам на тој член бидејќи мислам дека дискриминира преголем број граѓани на подрачјето на поранешна СФРЈ (...) Јас не верувам дека сите биле воени злосторници (...) Зошто професионален војник би правел воени злосторства? (Вељко Вичевиќ, бранител, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

Ако лицето било припадник на воена, политичка или разузнавачка и на други сигурносни структури (...) тој не може да биде објективно лице, тој не може да пресуди објективно. Бидејќи тој ќе има работа со своите колеги, со своите поранешни војници, со поранешните полицајци. (Фатон Адеми, Balkan Investigative Reporting Network, Косово, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

(...) предлагам (...) точката (...) б е евентуално да се рedefинира на да биде тоа: парapolитички, паравоени формации, но фактите зборуваат дека најголемите злосторства на сите територии на поранешна Југославија всушност ги правеле тие сили, кои што немале легитимитет. (Милослав Стојковиќ, Центар за заштита на семејствата од жртвите на војната во Косово и Метохија, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

- в. за кое постои сериозно сомневање дека е одговорно за кршење на човекови права и меѓународното хуманитарно право, или дека поддржувало, помагало или поттикнувало извршување на такви дела, или придонело за неказнување на тие дела, или е блиско поврзано со лице кое е осудено, обвинето или е под истрага за такво дело.

Коментар

Кој е тој што ќе ги проверува критериумите (...) кој ќе биде тело кое ќе се занимава со тоа, навистина да се применат сите критериуми кои што се предвидени со членот 22?

(Вељко Вичевиќ, бранител, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

(...) блиско поврзани со лицата кои што се под истрага или се одговорни за кршење на човековите права, меѓународното хуманитарното [право]. Видете, тоа е исто еден вид дискриминација. Како е можно вината на родителот и роднината да се пренесат на семејството и на блиските роднини? (Вељко Вичевиќ, бранител, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

(...) кој орган потврдил дека е тоа сериозно сомневање? (Фатон Адеми, Balkan Investigative Reporting Network, Косово, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

Член 25

Состав и избор на избирачките одбори

1. Избирачкиот одбор во секоја држава е составен од девет членови/членки, кои мораат да ги исполнуваат критериумите кои важат за изборот на членови/членки на Комисијата, освен забраната за истакнатите политички функции во периодот од последните две години пред распишување на конкурсот за избор на членови и членки на Комисијата и во периодот кој ја опфаќа надлежноста на Комисијата.

Коментар

(...) член 25 став 1 не е ускладен со член 22, каде што се вели: „Избирачкиот одбор во секоја држава го сочинуваат девет членови/ки што мора да ги исполнуваат критериумите кои важат за избор на членови на Комисијата, освен за извршување на истакнати политички функции“ Значи, истакнати политички функции пред тоа никаде не се опишуваат, ниту се спомнуваат. (Иван Новосел, Легалист, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

2. Членовите/членките на избирачките одбори не можат да се кандидираат за членови на Комисијата.

3. Три члена/членки од избирачкиот одбор ги именува министер надлежен за човековите права, или, ако таков не постои во државата потписничка, министерот надлежен за правосудство, со согласност на собранискиот одбор или комисиите надлежни за човекови права или меѓунационални односи.

4. Три членови/членки на избирачкиот одбор избираат членови и членки од Коалицијата за РЕКОМ во државата потписничка.

Коментар

(...) овде само да се назначи кој предлага. Членови и членки на Коалицијата во секоја земја избираат, но да не дојде до проблем за тоа кој предлага, колку членови и членки од Коалицијата. (Маја Мичиќ, Младинска иницијатива за човекови права, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

5. Првите шест членови /членки од избирачкиот одбор се именуваат, односно се избираат, врз основа на став 3 и став 4 од овој член, во рок од 45 дена од денот на последната ратификација на меѓународниот договор за основање на Комисијата.
6. Надлежниот министер го прогласува изборот на шесте членови и членки од избирачкиот одбор и во рок од 8 дена распишува конкурс за избор за преостанатите три членови/членки од одборот.
7. Претходно избраните шест члена/членки од одборот ќе настојуваат преостанатите три члена/членки од одборот да се избераат консензуално, а ако тоа не е можно, тогаш со мнозинство гласови.
8. Надлежниот министер, Коалицијата за РЕКОМ и членовите/членките од избирачкиот одбор врз основа на став 3 и став 4 од овој член ќе обезбедат најмалку третина од членовите на одборот да бидат жени, односно мажи, и ќе настојува да се обезбеди третина од членството да се состои од претставници/претставнички од здруженија на жртви, вклучувајќи ги здруженијата на жртви кои не се членови на Коалицијата за РЕКОМ, регистрирани најмалку три години пред потпишувањето на договорот за основање на Комисијата.
9. Надлежниот министер го прогласува изборот на изборниот одбор и обезбедува услови за неговата работа.
10. Со Избирачкиот одбор претседава најстариот/ата член/ка и закажува конститутивна седница во рок од 45 дена од денот на распишување на конкурсот од став 6 од овој член.

Член 26

Избор на кандидати/кандидатки за членство во Комисијата од страна на избирачкиот одбор

1. Избирачкиот одбор во рок од 8 дена од денот на одржувањето на конститутивната седница распишува конкурс за избор на членови/членки на Комисијата во траење од 30 дена.
2. Во рок од 8 дена од денот на затворање на конкурсот, избирачкиот одбор на интернет страната од надлежното министерство од член 26, став 3, објавува:
 - а. вкупен број на стигнати кандидатури;
 - б. список на имињата од кандидатите/кандидатките чии што кандидатури се одбиени бидејќи не ги содржеле потребните информации според

конкурсот во поглед на исполнување на критериумите предвидени во членот 23 од Статутот;

в. список на имиња на кандидатите/кандидатките чии што кандидатури ќе се разгледуваат;

3. Избирачкиот одбор може да одлучи да ги интервјуира сите или само некои кандидати/кандидатки. Интервјуата се отворени за јавноста.

4. Избирачкиот одбор може да бара информации за кандидатите/кандидатките од државните органи и јавните установи, а тие се должни на барање на одборот за пристап на информации итно да одговорат.

5. Избирачкиот одбор ќе настојува сите одлуки да ги донесува едногласно, а во случај кога не може да се постигне консензус, одлучува со мнозинство од 5 членови/ки.

Коментар

На кој одбор за пристап на информациите се мисли, бидејќи во рамките на Избирачкиот панел постои одбор, не е јасно. (Маја Мичиќ, Младинска иницијатива за човекови права, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

6. Избирачкиот одбор ги оценува исполнувањето на условите на кандидатите/кандидатките чии што кандидатури ги зел на разгледување и го стеснува изборот на листа која содржи два до три пати поголем број кандидати и кандидатки од бројот на членови и членки на Комисијата кои се избираат во државата потписничка.

7. Во рок од 40 дена од денот на затворање на конкурсот, Избирачкиот одбор објавува листа на кандидати/кандидатки и истиот ден ја доставува до претседателот/претседателството на државите потписнички.

Член 28

Конститутивна седница

1. Најстариот член/членка од Комисијата повикува конститутивна седница во седиштето на Комисијата во рок од 15 дена од денот на изборот, и претседава со Комисијата до изборот на членот/членката претседавач/претседавачка.
2. Свечениот, воведен, дел од конститутивната седница на Комисијата, е отворена за јавноста, присуствуваат претседатели/членови на претседателството на државите потписнички.
3. Во воведниот дел од конститутивната седница, членовите и членките од Комисијата потпишуваат примерок од Статутот, изговарајќи ја и потпишувајќи

ја следнава изјава: „Се колнам со својата чест дека функцијата член/членка на Комисијата ќе ја извршувам во согласност со Статутот, посветено, непристрасно и независно, со настојување да ја оправдам искажаната доверба и да придонесам за остварување на целите на Комисијата“.

Коментар

(...) што се однесува за Комисијата, се споменува конститутивна седница, но никаде понатаму не се спомнува во која форма Комисијата ќе ги носи одлуките. Освен ако е потребен кворум, дали таа носи одлуки на седниците? Многу е можно тоа да биде предвидено и со деловникот на самата Комисија. Дали е потребно физичко присуство? (Маја Мичиќ, Младинска иницијатива за човекови права, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

Член 30

Кворум и одлучување

1. Кворумот за работа на Комисијата изнесува 14 членови/членки на Комисијата.
2. Комисијата настојува сите одлуки да ги донесе едногласно, а кога не може да се постигне консензус, одлучува мнозинство од 14 членови/членки.

Коментар

Само предлогот на став 2 од членот 30: „Комисијата настојува сите одлуки да ги донесе едногласно, а кога е неможно да се постигни консензус, одлучува мнозинството од минимално четиринаесет членови и членки.“ (Весна Тершелиќ, Документа, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: состав и избор на членови на РЕКОМ, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 год.).

3. Комисијата може да одлучи дека е доволно за усвојување на процедурална одлука да постои просто мнозинство од сите членови и членки.

Нацрт статут на Регионалната комисија за
утврдување на фактите за воените
злосторства и тешките кршења на
човековите права на територијата на
некогашна СФРЈ

III ДЕЛ – ОБВРСКА ЗА СОРАБОТКА СО КОМИСИЈАТА

Член 10

Обврска на државите за соработка со Комисијата

1. Сите органи на власта во државите потписнички се должни да соработуваат со Комисијата и да и` овозможат делотворно извршување на задачите во согласност со Статутот.
2. Надлежните органи на власта во државите потписнички, на барање на Комисијата благовремено ќе обезбедат пристап на податоци, вклучувајќи ја можноста за земање на изјави и спроведување на теренско истражување,
[АЛТ. А: во согласност со законските одредби на таа држава.]
[АЛТ. Б: освен ако со тоа се прекршат законските прописи на државите потписнички за тајност на податоците или ако биде загрозувано спроведување на кривични постапки. Податоците или документите кои за цел имаат прикривање на сторени кривични дела, или кои се однесуваат на тешки повреди на основните човекови права, не се сметаат за државна, воена или службена тајна.]

Коментар

(...) мислам дека е многу лошо кога би останала алтернативата [Б]. Затоа што државните органи ќе можат секогаш да интервенираат и да кажат: „ве молам, не можеме да ви дадеме пристап до тие податоци затоа што ќе го загоризите спроведувањето на кривичната постапка.“ (Наташа Кандиќ, Фонд за хуманитарно право, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

3. Во случај ако државата смета дека откривањето на одреден податок или документ кој го бара Комисијата ги загрозува нејзините национални интереси или безбедноста, ќе се преземат сите разумни мерки со цел да се надмине спорната ситуација со заедничко ангажирање на Комисијата и државата. Овие мерки подразбираат:
 - (а) изјаснување на Комисијата за релевантноста на податокот или документот кој го бара;
 - (б) појаснување или промена на барањето;
 - (в) разгледување на можност за добивање на податокот или документот од други извори или во друга форма;
 - (г) договор за условите на откривање на податокот, вклучувајќи, меѓу другото, делумно откривање на содржината на документот, ограничување на објавувањето на податокот и примена на други мерки за заштита на доверливоста на податокот.

Коментар

Мислам дека би било добро Комисијата да не соработува директно со одделни органи, судови и други тела кои имаат информации, туку државата уште во меѓународниот договор да и` одреди тело, дали ќе биде тоа канцеларија за

соработка со Комисијата или некој кој оперативно ќе може тоа брзо да го обезбеди. (Жарко Марковиќ, Белградски центар за човекови права, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) државните тела, па макар и под закана за санкции, да се обврзат да соработуваат со РЕКОМ. (Габриела Баниќ, адвокатка, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) за државните институции, за државните тела (...) е потребно да се протишат санкции [во случај на несоработка со РЕКОМ]. (Никола Бешенски, судија на Жупанскиот суд, Вуковар, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Институциите треба писмено да се отчитуваат и да даваат податоци, а не да се доведува шефот на некое тело па да се сослушува. (Јасминка Билош, адвокатка, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

VI ДЕЛ – ОВЛАСТУВАЊА НА КОМИСИЈАТА

Коментар

(...) едно од најважните овластувања на РЕКОМ, кога е во прашање односот кон правосудството е, најконкретно речено, припрема на сите претпоставки и ситуации кога е можно да се постигне договор за признавање на вината. Тоа подразбира носење на иста маса, секако во доста одредени ситуации, на жртвата и сторителот на кривичното дело, и доаѓање до можност на договор за признавање на вината. Еден договор за признавање на вината, кој би се формулирал на ниво на РЕКОМ, не би значел готов договор, но би значел еден доста сериозен, доста респектабилен предлог на надлежниот обвинител, за да го прифати таквиот предлог и да го склучи договорот. (Ибро Булиќ, Обвинителство на БиХ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) мора да се даде овластување на РЕКОМ да може да извршува соочување на жртвите и сторителите и, една таква, да ја наречеме условно истражна работа, да се изврши пред РЕКОМ и за тоа да се направи валиден документ. (Ибро Булиќ, Обвинителство на БиХ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 15

Земање изјава

1. Комисијата зема изјави за воени злосторства и тешки кршења на човекови права, во незина надлежност, од жртвите, сведоците, сторителите и други лица кои што смета дека можат да имаат сознанија за релевантни факти.
2. Секое лице на кое што Комисијата ќе му испрати покана, должно е да даде изјава на Комисијата. Жртвите немаат обврска да даваат изјави на Комисијата за своите страдања или за страдањата на членовите од семејството.

Коментар

Мене ме учи искуството од мојот обвинителски позив, дека немам никаква корист од сведоците што ми ги носи полицијата, кои што јас залудно ги повикувам, и не сакаат да дојдат, па потоа полицијата ги носи, и седнуваат и на секое мое прашање велат: „не се сеќавам, не сум сигурен...“ јас немам никаква корист од таквиот сведок. Ние овде мораме да ја застапуваме идејата за придобивање на сведоците кои што по доброволна изјава ќе сведочат, давајќи своја изјава, и таквите изјави ќе бидат квалитетни и релевантни како во доменот на РЕКОМ, така и во доменот на кривичниот прогон. (Ибро Булиќ, Обвинителство на БиХ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) се плашам дека ако не ја воведеме задолжителноста, Комисијата нема да биде сфатена сериозно (...) А три годни колку што ќе постои Комисијата, како што е планирано по Статутот, или три ипол или четири, ако се реши да се продолжи мандатот за шест месеци, не е доволно Комисијата да стане доволно позната и доволно прифатена меѓу луѓето, меѓу обичниот свет, на потенцијалните сведоци. (Ивана Јовановиќ, Мисија ОЕБС во Србија, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) „секое лице на кое што Комисијата му пратила покана“, јас тука би ставил запирка (,) освен жртвите на повторно, запирка (,) „должно е да и даде изјава на Комисијата“. Тука би стоела точка (.) и тука тој став би бил завршен. „Жртвите немаат обврска“ – мислам дека ова од аспект на текстот од законот, јазикот на законот, е излишно, бидејќи ниеден став не би требало да има точка, туку тоа е една реченица, ставот е една реченица во законот. (Велија Муриќ, Црногорски комитет на правниците за човекови права, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) јас би ја оставила доброволноста бидејќи доброволноста е нешто што и звучи добро и има ефект. Ова другото нема ефект. Мислам, јасно е дека жртвите немаат обврска да даваат изјава, но вие можете секој да го

повикате, и тој што сака – тој ќе ви помогне и искрено ќе ви помага нешто да се открие, но оној што не сака – тој ќе дојде и ќе ви рече дека не знае или дека не се сеќава. (Јасминка Билош, адвокатка, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) сметам дека доброволноста мора да остане и за сведоците. (Никола Бешенски, судија во Жупанискиот суд, Вуковар, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) кон поединците да биде исклучиво доброволно, значи да се исфрлат сите присили во смисла на одредби на законот за кривична постапка, казнувања и слично, значи луѓето навистина да имаат нагон и желба доброволно да пристапат и да ја кажат вистината, да дадат дел од себе. (Габриела Баниќ, адвокатка, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

3. Во случај лицето да одбие да даде изјава на Комисијата, повикувајќи се на законската должност за чување на тајноста на податоците, се применуваат одредбите од член 10, ставовите 2 и 3, од овој Статут.
4. Одредбите од законот за кривична постапка на државите потписнички се применуваат во правото на одбивање на давање одговори на одделни прашања и ослободување од должноста за сведочење и други прашања во врска со испрашувањето на сведоците кои не се уредени со Статутот или со правилниците на Комисијата.
5. По барање на лицето што дава изјава, Комисијата може да овозможи давање изјава со заштита на идентитетот.
6. Комисијата ги повикува сведоците по правилата за повикување на сведоци пропишани со законите за кривични постапки од државите потписнички. По барање на Комисијата, надлежниот суд по брза постапка одлучува за примена на мерките за обезбедување на присуството на сведокот, вклучувајќи го и одредувањето на процесни казни поради неодговарање на поканата од Комисијата, во согласност со законот за кривична постапка во државата во која се извршува повикувањето. Комисијата може со државите потписнички да склучи посебни договори за соработка со надлежните државни органи во постапката за повикување и обезбедување на седоковото присуството.

Коментар

(...) каде го има тоа, некој да му даде на судот налог што да прави? Дали е тоа спротивно на функционирањето на судот, на улогата на судот која ја има според Уставот? И тоа не смееме да го дозволиме бидејќи со тоа доаѓаме до еден анимозитет, да расправаме за една паралелна казнена постапка. (Синиша Штимац, адвокат, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда,

Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

7. Комисијата собира изјави:

- а. на местото на живеење или престојување на лицето што дава изјава;
- б. во канцелариите на Комисијата;
- в. во амбасадите и конзулатите на државите потписнички, доколку изјавата се зема во трети земји;
- г. на територија на трети земји, ако тоа не е спротивно на законските одредби на тие земји, во случаите кога жртвите, сведоците и останатите лица не можат да дадат изјава во конзулатите или амбасадите на државите потписнички.

Коментар

(...) поставувам прашање: ќе сака ли РЕКОМ да ги уважува изјавите, релевантните изјави на сведоците каде што процесот е веќе завршен? (Сафет Муратагиќ, UG Клуч за иднината, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Има логика единствено да кажеме дека треба да земеме изјави од сведоци на чии што искази се заснова пресуда. (Наташа Кандиќ, Фонд за хуманитарно право, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 17

Теренски истражувања и посети

1. Комисијата ги утврдува релевантните факти по пат на теренско истражување, посета на локациите на злосторствата, местата на затворања, масовните гробници и сите други локации кои се од интерес за утврдување на фактите за воените злосторства и останатите тешки кршења на човековите права, во соработка со надлежните власти на државите потписнички на чија што територија се спроведени истражувањата.

Коментар

(...) соработка со државните органи (...) Тоа апсолутно не е добра формулација, РЕКОМ мора да биде самостоен во своите истраги, односно во теренските истражувања. (Наташа Кандиќ, Фонд за хуманитарно право, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

2. Комисијата може да ги посетува локациите на злосторствата и на масовните гробници, поради изразување почит кон жртвите.

Член 18

Јавни сослушувања на жртви и други лица

1. Комисијата одржува јавни сослушувања на кои жртвите зборуваат за своите страдања и страдањата на нивни блиски лица.
2. Јавните сослушувања ги опфаќаат и сторителите на дела кои имаат карактер на воен злостор или тешко кршење на човековото право, сведоци, како и лица што им помагале на жртвите.
3. Давање изјави на јавното сослушување е доброволно.
4. За време на јавните сослушувања, Комисијата може да ги примени мерките за заштита на идентитетот, како и посебни мерки за заштита на психичкиот и физичкиот интегритет.
5. Електронските медиуми во државна власт, односно јавните сервиси, на просторот на некогашна СФРЈ имаат обврска да ги пренесуваат јавните сослушувања. Комерцијалните електронски медиуми имаат право да ги пренесуваат јавните сослушувања под исти услови и по правилата кои важат за медиумите во држав владеење, односно јавните сервиси.
6. Јавните сослушувања можат да се одржуваат на различни локации.

Коментар

(...) не би можеле да зборуваме за повикување на сторителот и неговото испитување, сослушување, а да не биде овозможено право на присуство на неговиот бранител на тоа испитување (Ибро Булиќ, Обвинителство на БиХ, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 19

Одржување на тематски сесии

1. Комисијата може да одржи сесии за делувањето на државните институции, политичките организации, културните и научните установи, црквите и верските заедници, и медиумите, пред и во текот на војната, односно друг облик на вооружен конфликт, а во однос на извршувањето воени злосторства и тешки кршења на човековите права.
2. Електронските медиуми во државна сопственост, односно јавните сервиси, од подрачјето на некогашна СФР Југославија, имаат обврска да ги пренесуваат

тематските сесии на Комисијата. Комерцијалните електронски медиуми имаат право да ги пренесуваат тематските сесии, под исти услови и по правилата кои важат за медиумите во државна сопственост, односно јавните сервиси.

3. Тематските сесии можат да се одржуваат на различни локации.

Коментар

(...) и за тематските сесии, и тука мислам дека доброволноста е важна, затоа што ако некој дојде, а тоа не е доброволно, дали ќе го признае делото дека има пропусти – ништо не добивате, бидејќи ако створите одбранбен гард, тој ќе оди докрај – кај нас е сè добро, ние сè направивме како што треба. (Никола Бешенски, судија во Жупанискиот суд, Вуковар, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

XI ДЕЛ- ЗАВРШЕН ИЗВЕШТАЈ НА КОМИСИЈАТА

Член 42

Изработка и објавување на завршниот извештај

1. При крајот на својот мандат Комисијата објавува завршен извештај.
2. Комисијата предава завршен извештај на претседателите/претседателството на државите потписнички и истовремено го објавува на сите службени јазици во државите потписнички.
3. Комисијата има обврска истовремено со предавањето на завршниот извештај да го направи јавно достапен и неговиот скратен дел.

Коментар

(...) ако би додаде во член 42 нов став, завршниот извештај да се достави на јавниот обвинител и така натаму, на релевантните институции задолжени за гонење, тоа е посебна кривична пријава, тоа е посебна прозивка. Во тој случај би отпаднала потребата да постои во целост членот 44, бидејќи ние не можеме да зборуваме дека нема значење на судската пресуда. (Велија Муриќ, Црногорски комитет на правници за човекови права, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 44

Наоди за сторителите

1. Комисијата има овластување да во завршните извештај утврди дека прибраните факти укажуваат на тоа да одредено лице извршило воено злосторство односно тешко кршење на човековите права. Таквиот наод нема ефект на судска пресуда.

Коментар

(...) поставувам прашање: што ако Комисијата утврди нешто и го објави, и после тоа се спроведе казнена постапка и лицето се ослободува и се утврдува дека тоа не го направило (...) Не можеме во интерес на човековите права да кршиме, исто така, човекови права. (Јасминка Билош, адвокатка, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

- 2.
 3. *Кој ќе биде пред Комисијата, кој ќе биде тој кој што ќе биде компетентен, кој ќе пресуди дека одредени факти кои што ги собравме ние укажуваат на тоа дека одредено лице направило воено злосторство. Па знаете, тоа на судиите им е тешко да го утврдат. Тоа се луѓе кои имаат искуство, кои што знаат да ја работат својата работа, тие тоа мора да го утврдуваат.* (Јасминка Билош, адвокатка, Хрватска, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).
 - 4.
 5. *Јас мислам дека апсолутно РЕКОМ мора да го задржи овластувањето дека може во своите извештаи да укаже дали одредено лице направило воено злосторство. Бидејќи ако РЕКОМ само прави компликации со исказите на жртвите, мислам дека не се направило многу.* (Иван Јовановиќ, Мисија ОЕБС во Србија, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).
2. Во завршниот извештај Комисијата не може да донесе наод против некое лице ако не ги презела сите правилни чекори да:
 - (а) го информира лицето за својата намера да донесе неповолен наод
 - (б) му ја соопшти на лицето содржината на наодот, податоците врз чиј основ се донесува наодот и причините заради кои наодот е донесен
 - (в) му овозможи на лицето да во разумен рок одговори на предложениот наод
 3. Што се однесува на случаите кои се процесирани во присуство на обвинетиот, пред меѓународен или домашен суд, Комисијата може во завршниот извештај да упати на пресуда.

XII ДЕЛ – РАЗНО

Член 46

Кривични дела и санкции

1. Ќе се смета дека извршило кривично дело казниво со казна затвор до 1 година, или парична казна во износ до 5000 евра, секое лице кое:
 - (а) Свесно дава лажен податок на Комисијата, односно на лицето кое дејствува во нејзино име;
 - (б) Со закана, сила, делување или ветување, искористува или наведува друго лице на давање лажни податоци или недавање податоци на Комисијата;
 - (в) Уништи некој документ или предмет со намера да ја спречи Комисијата да спроведе истрага или
 - (г) Ако обелодени или на друг начин открие податок кој Комисијата го примила под услов за доверливост (член 35 од Статутот).
2. Санкциите од став 1 се применуваат и на службено лице кое без оправдана причина одбива да постапи според барањето на Комисијата, односно на лицата кои дејствуваат во нејзино име.
3. Во случај лицето да одбие да се јави на повикот или да одбие да и` даде изјава на Комисијата, се применуваат одредбите од член 15, став 6 на овој Статут.

Коментар

Ние не можеме да пропишуваме казнување за лажен исказ, но можеме да упатиме со договор индиректно на законот на државата и со тоа сме направиле еден специфичен бајпас помеѓу договор и закон и сме создале можност за казнување. (Велија Муриќ, Црногорски комитет на правници за човекови права, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

[Член 46] апсолутно нема место во овој акт бидејќи ние не можеме да зборуваме за тоа што ќе се смета за кривично дело, кривичното дело е пропишано по со закон. (Велија Муриќ, Црногорски комитет на правници за човекови права, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Јас би го сработил и поимот давање лажен исказ, значи би го довел овој договор рамноправно со законот, па би направил и можност на договор за вина (...) да се (...) применуваат одредбите од законот на државите потписнички во смисла на вештачења, повикувања. (Велија Муриќ, Црногорски комитет на правниците за човекови права, Црна Гора, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

(...) би можело Статутот на РЕКОМ како меѓународен, меѓудржавен договор да пропише ново кривично дело. (Иван Јовановиќ, Мисија ОЕБС во Србија, Србија, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна

група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).

Член 47

Улогата на Комисијата во кривичното процесирање

Комисијата има овластување да:

(а) предложи, во случај лицето, за кое Комисијата има сериозни индиции дека извршило воено злосторство или тешко кршење на човековите права, да и` соопшти на Комисијата податоци кои се важни за откривање на локации со посмртни останки од исчезнатите лица или за откривање на други сторители; ова, во случај на процесирање, да се земе како олеснителна околност од големо значење од страна на надлежниот суд при одредување на големината на казната;

(б) предложи делумно помилување за сторителот на кривично дело ако тоа не е во спротивност со законските одредби на дотичната држава, ако сторителот и` соопшти на Комисијата податоци значајни за откривање на локации со посмртни останки на исчезнати лица или за откривање на други сторители.

(в) предложи вонредно ублажување на казната на осуденото лице, ако тоа не е спротивно со законските одредби на дотичната држава, ако и` соопшти на Комисијата значајни податоци за откривање на локации со посмртни останки на исчезнати лица или за откривање на други сторители.

Коментар

(...) [во точката в.] да се избришат овие три букви „или“, да остане „и“ наместо „или“ (Мирсад Диздар, Здружение на логораши Јајце, БиХ, Седми регионален форум за транзициска правда, Работна група: Овластување и однос на РЕКОМ со правосудството, Загреб, Хрватска, 16 Октомври 2010 година).